

Professional Learning Community to Organize Active learning to improve academic achievement in Thailand 4.0

Jureerat Sanorkan

Ph.D. (Innovation Management for Development), Lecturer

Faculty of Science and Technology, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Received : September 27, 2018 / **Revised :** February 27, 2019 / **Accepted :** March 29, 2019

Abstract

Academic articles Community Learning Program (PLC) for Learning Active Learning to improve Academic Achievement in the Thailand 4.0 aims to present the use of community learning process (PLC) to improve academic achievement in Thailand 4.0 under 5 attributer : 1) Shared value among the commonies. 2) Collective : sharing responsibilities for the learning of the students. The learning outcomes required in the students are based on a variety of strategies and strategies. 3) Reflective : Exchanging among the communities, inreflecting the results, and sharing the practical suggesstion to help students. 4) Collaboration : compounring the teachers. Administrative staff & community people, And 5) 5T processes, T1 : Teamwork T2 : Treatment for experts. T3 : Technique for Active Learning to T4: Technology. T5 : Training for the teachers & regarding encourage students to study, to share knowledge and to learn together in a variety of ways. The active Learning and knowledge require training for teachers and other administrative staff.

Keywords: Professional Learning Communities (PLC), Active Learning, Management Enhancement of Learning Achievement in Thailand 4.0

กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0

จूरรัตน์ เสนาะกรรณ

ปร.ด.(การจัดการนวัตกรรมการพัฒนา), อาจารย์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

วันรับบทความ : 27 กันยายน 2561 / วันแก้ไขบทความ : 27 กุมภาพันธ์ 2562 /
วันตอบรับบทความ : 29 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0 มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้หลักสำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) Shared value คือ การสร้างค่านิยม เป้าหมายร่วมกัน โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน 2) Collective คือ การร่วมกันแนวรับผิชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลาย และอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ 3) Reflective คือ การแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น 4) Collaboration คือ การร่วมมือรวมพลังของครูทั้งหมดของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน โดยเป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน และในขั้นตอนทั้งหมดนี้นำมาใช้ร่วมกัน 5) หลัก 5T คือ T1 : Team การทำงานร่วมกันเป็นทีม T2 : Treatment เป็นการประสานงานผู้เชี่ยวชาญในการสอนแบบ Active Learning T3 : Technique เป็นการนำรูปแบบ Active Learning ไปใช้ T4 : Technology เป็นการกำหนดอุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ T5 : Training การสนับสนุนให้ครูผู้จัดการเรียนรู้ได้อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และนำความรู้ที่ได้มาฝึกอบรมให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำสำคัญ: ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC), การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning, การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0

บทนำ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนรู้นั้นนอกจากจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในตัวผู้เรียนรู้อย่างเดียว เช่น ความพร้อม สติปัญญา เจตคติ และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แล้ว กระบวนการเรียนการสอนที่ครูจัดให้ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรู้อย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้อาจสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการส่งเสริมให้ผู้จัดการเรียนรู้ได้เห็นแนวทางในการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ความรู้เรื่องเทคนิคการสอนแนวใหม่จึงมีความจำเป็นที่ผู้จัดการเรียนรู้ควรจะต้องศึกษาเพื่อจะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ในยุคประเทศไทย 4.0 เพราะการจัดการเรียนรู้แบบใหม่เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้อาจมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมการเรียนรู้ได้พัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล โดยได้คิดเอง ทำเอง ลงมือปฏิบัติ ได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ไพศาล เครือแสง, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Managements หรือ KM) ที่กล่าวว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC คือชุมชนการปฏิบัติ (Community of Practice : CoP) โดยอธิบายไว้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ (CoP) ของครูเป็นการเรียนรู้ที่มีวัฒนธรรมร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของทุกคนทุกฝ่าย ร่วมกันตั้งคำถามเพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดและตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันหรือสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการลงมือทำ มุ่งพัฒนาต่อเนื่องและเน้นที่ผล หมายถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้อย่างยิ่งซึ่งอาจกล่าวได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก็คือชุมชนการปฏิบัติของครู (วิจารณ์ พานิช, 2554) เช่นเดียวกับ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ดังนั้นจึงพบว่า PLC ส่งผลต่อครูผู้จัดการเรียนรู้ คือลดความรู้สึกลดเดี๋ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกร่วมกันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติ

ให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริงจนเกิดความรู้สึกว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน ถือเป็น “พลังการเรียนรู้” และสามารถลดอัตราการตกต่ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น (Hord, 1997)

จากที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่มีการระบุจำนวนของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แต่การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกอาจไม่เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หากการรวมกลุ่มขาดคุณลักษณะสำคัญได้แก่ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ 4) การร่วมมือรวมพลัง 5) การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากรที่ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ (Thompson, Gregg, & Niska, 2004) เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์โดยอธิบายว่า การอุปมาที่เปรียบเทียบให้โรงเรียนเป็น “องค์กร” นั้น น่าจะไม่เหมาะสมและถูกต้อง แท้จริงแล้วโรงเรียนมีความเป็น “ชุมชน” มากกว่าความเป็นองค์กร ซึ่งความเป็น “องค์กร” กับ “ชุมชน” มีความแตกต่างกันที่ความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับ “ความเป็นองค์กร” ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับลดหลั่นกันลงมา มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตั้งตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจเป็นหลัก ในขณะที่ “ชุมชน” จะใช้อิทธิพลที่เกิดจากการมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพ มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการ และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แบบผนึกกำลังกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่พัฒนาการเรียนรู้อย่างยิ่งของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ “องค์กร” ยังทำให้เกิดคุณลักษณะบางอย่าง

ขึ้น เช่น ลดความเป็นกันเองต่อกันลง ความเป็นราชการมากขึ้น และถูกควบคุมจากภายนอกให้ต้องรักษาสถานภาพเดิมของหน่วยงานไว้ จึงเห็นว่าถ้ามองโรงเรียนในฐานะแบบองค์กรดังกล่าวแล้วก็จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นแบบทางการที่สร้างความรู้สึกระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น มีกลไกที่บังคับควบคุมมากมายและมักมีจุดเน้นในเรื่องที่เป็นงานด้านเทคนิคเป็นหลัก ในทางตรงข้ามถ้ายอมรับว่าโรงเรียนมีฐานะแบบที่เป็นชุมชนแล้วบรรยากาศที่ตามมาก็คือสมาชิกมีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วม มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยเหลือ สวัสดิภาพร่วมกัน (Sergiovanni, 1994) โดยที่ใส่ใจร่วมกันถึงการเรียนรู้และความรับผิดชอบหลักร่วมกันของชุมชนนั้นคือพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนด้านความสำคัญของ PLC จากผลการวิจัยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้ง PLC โดยใช้คำถามว่าโรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพ และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งมีผลสรุป 2 ประเด็น ได้แก่ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า PLC ส่งผลต่อครูผู้สอน กล่าวคือลดความรู้สึกละเลย งานสอนของครูเพิ่ม ความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขันจนเกิดความรู้สึกรู้ว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน ถือเป็น“พลังการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอน และตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่างสนใจ รวมถึงความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้นจนตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อีกทั้งการรับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์ซึ่งเป็นทั้งคุณค่าและขวัญกำลังใจต่อ

การปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญคือยังสามารถลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า ยังพบว่ามีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัด และรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่ามีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน ประเด็นที่ 2 ผลดีต่อผู้เรียน พบว่า PLC ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สุดท้ายคือมีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน

กล่าวโดยสรุปคือ PLC มีพัฒนาการมาจากกลยุทธ์ระดับองค์กรที่มุ่งเน้นในองค์กรมีการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มพัฒนาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพที่มีหน้างานสำคัญ คือ ความรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันเป็นสำคัญ จากการศึกษาหลายโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินการในรูปแบบ PLC พบว่าเกิดผลดีทั้งวิชาชีพครูและผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

คุณลักษณะสำคัญทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือที่เรียกว่า PLC มีหลากหลายในบริบทต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนที่ตื่นตัวเพื่อเปลี่ยนผ่านให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งอาจจะกล่าวว่าโรงเรียนใดมี PLC นั้นนอกจากจะต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลดังที่กล่าวไปแล้วนั้นการรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังต้องประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้เกิด PLC ไว้อย่างหลากหลายสรุปได้ 5 ประการคือ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and Vision) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีการมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญเนื่องจากการมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันจะเป็น

พื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนการเรียนรู้ หรือ Learning Community ในโรงเรียน ดังนั้นครูผู้จัดการเรียนรู้ที่เป็นสมาชิกใน PLC จึงต้องมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 2) การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Collective Responsibility for Students Learning) ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อม ต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลาย โดยสิ่งเหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังที่ครูผู้จัดการเรียนรู้มีต่อนักเรียนในระดับสูง และอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นการวางเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรู้ โดยเป็นการวางเป้าหมายร่วมกันของครูที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน 3) การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) การพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างครูผู้จัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา และผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น ซึ่งการสะท้อนผลและการชี้แนะการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการ

ทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน หรือช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 4) การร่วมมือร่วมพลัง (Collaboration) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ความสำคัญกับการร่วมมือร่วมพลังโดยการร่วมมือร่วมพลังนี้จะต้องเป็นการร่วมมือร่วมพลังของครูในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียน และสิ่งสำคัญของการร่วมมือร่วมพลังในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือการดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน 5) การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supportive Conditions Structural Arrangements and Collegial Relationships) การเตรียมพร้อมในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสสังเกตการสอน วิพากษ์วิจารณ์ และสะท้อนการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสอนของเพื่อนร่วมงาน และของชุมชนการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจะช่วยสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์ (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ประยุกต์รูปแบบจาก : วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557)

จากการสังเคราะห์และประยุกต์รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ข้างต้น กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการการรวมตัวร่วมใจร่วมพลังร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้แล้วการจัดการเรียนรู้ก็เป็นหัวใจของการพัฒนา ผู้เรียนรู้ไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้เรียนรู้จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ของผู้จัดการเรียนรู้เป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้จึงจะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของผู้เรียนรู้ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและลักษณะของเนื้อหาวิชา โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนรู้ทั้งร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบการสอนแบบ Active Learning เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่กำลังได้รับความนิยมและเน้นให้ผู้เรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง

ประโยชน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) โดยใช้คำถามว่าโรงเรียนมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง (Hord, 1997) ได้ผลสรุปเป็นประเด็น ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูผู้สอนพบปัจจัยสำคัญ

ประกอบด้วย 1) ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในงานสอนของครูลง 2) เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริง 3) รู้สึกว่าต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน และร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อผลสำเร็จของนักเรียน 4) รู้สึกเกิดสิ่งที่เรียกว่า “พลังการเรียนรู้ (Powerful learning)” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนมีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งตนไม่เคยสังเกตหรือสนใจมาก่อน 5) เข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องทำ

การสอนได้แตกฉานยิ่งขึ้น และรู้ว่าตนเองควรแสดงบทบาทและพฤติกรรมการสอนอย่างไร จึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดตามเกณฑ์ที่คาดหวัง 6) รับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพของตนได้ตลอดเวลา ครูเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนต่อไป 7) เพิ่มความพึงพอใจ เพิ่มขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานสูงขึ้น และลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง 8) มีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัด และรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่า 9) มีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน 10) มีความประสงค์ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบต่อปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง ๆ

2. ประโยชน์ต่อนักเรียนพบปัจจัยสำคัญ

ประกอบด้วย 1) ลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการสอนให้น้อยลง 2) อัตราการขาดเรียนลดลง 3) มีผลการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นเด่นชัดปรากฏให้เห็นทั่วไปโดยเฉพาะในแทบทุกโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 4) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า 5) มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์การเรียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันลดลงชัดเจน

กล่าวโดยสรุปถ้าข้อมูลดังกล่าวมีน้ำหนักมากพอที่เชื่อมโยงถึงการที่ครูผู้สอนและผู้นำสถานศึกษาได้ทำงานร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ก็มีคำถามตามมาว่า แล้วจะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้นได้อย่างไร กระบวนทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปบ่งชี้ว่าทั้งบรรดาครูผู้สอนทั้งหลายและสาธารณชนจำเป็นต้องร่วมกันกำหนดบทบาทใหม่ที่เหมาะสมของครู โดยต้องบทบาทหน้าที่ที่ต้องให้ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่หน้าชั้นเรียน และอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา นั่นได้มีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการใช้เวลาของครูผู้สอนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ปรากฏผลออกมาชัดเจนว่าในหลายประเทศ เช่น ในญี่ปุ่น พบว่าครูมีชั่วโมงสอนน้อยลงและมีโอกาสได้ใช้เวลาที่เหลือส่วนใหญ่ไปกับการจัดทำแผนเตรียมการสอน การประชุมปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษาและทำงานกับนักเรียนเป็นรายบุคคล

การแวะเยี่ยมชั้นเรียนอื่นเพื่อสังเกตการเรียนการสอน และการได้ใช้เวลาไปเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพของครูมากขึ้น (Darling - Hammond, 1994, 1996) เป็นต้น การที่จะให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน และวงการวิชาชีพครูที่ต้องเน้นและเห็นคุณค่าของความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น ถ้าหากต้องการคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ดังที่มีผู้กล่าวว่า “ครูต้องเป็นบุคคลแรกที่ต้องเป็นนักเรียน (Teachers are the first learners)” โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนสูงตามไปด้วย นั่นคือความปรารถนาใฝ่ฝันของบุคคลทุกฝ่ายที่มีโอกาสปฏิเสธได้

สรุป PLC หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน PLC เป็นเครื่องมือในการพัฒนาไม่ใช่หัวเรื่องในการสอน

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

Active Learning ในที่นี้หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ 2) แต่ละคนมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ความรู้ที่ได้เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เกิดการเรียนรู้จากการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า

หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนานตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้ มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70% การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะ ทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90%

สรุปกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning หมายถึง เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมองแก่ผู้เรียน ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิด เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553)

บทบาทการจัดการเรียนรู้ของครูกับการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

ณชนัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกแบบ Active Learning ไว้ดังนี้ 1) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน 2) สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ 4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน 5) จัดกิจกรรมการเรียน

การสอนให้ทำท่าย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย 6) วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม 7) ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดของผู้เรียน

สรุป Active Learning หมายถึง ผู้เรียนนำตนเอง (ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ) ครูผู้อำนวยความสะดวกและชี้แนะ ควบคู่กับผู้เรียนร่วมมือกันพัฒนาความรู้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ผ่านการจัดการตนเองให้ความรู้และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างสรรค์การเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่หลากหลายเป็นกระบวนการที่ประณีตรัดกุมและผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ด้านเดียว ผู้เขียนขอขยายความให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วย 1) ความรู้เกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน 2) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 3) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 4) เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิด 5) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง 6) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด 7) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน 8) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 9) ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกันการมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 10) ผู้จัดการเรียนรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง (ศักดา ไชกิจภิญโญ, 2558) ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning (กระบวนการ 5T) ก็เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นเพื่อในการเรียนรู้และการ

ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์สำหรับนักเรียนในปัจจุบัน ได้แก่ 1) T1 = Team การที่ครูได้เรียนรู้ร่วมกันกับสมาชิกทุกคนในทีมงานอย่างต่อเนื่อง โดยที่ทุกคนในทีมงานจะต้องมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก่กัน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของทีมให้เกิดขึ้นและนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานต่อไป 2) T2 = Treatment การประสานงานผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ เชี่ยวชาญ มาเป็นที่เลี้ยง เป็นวิทยากรในการฝึกอบรม 3) T3 = Technique คุณภาพของผู้เรียนนอกจากจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในตัวผู้เรียนเอง เช่น ความพร้อม สติปัญญา เจตคติ และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แล้ว กระบวนการเรียนการสอนที่ครูจัดให้กันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เข้าใจในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนนั้นเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการส่งเสริมให้ผู้จัดการเรียนรู้ได้เห็นแนวทางในการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นความรู้เรื่องเทคนิคการสอนแนวใหม่เพื่อจะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ 4) T4 = Technology การพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์เพื่อการจัดการเรียนรู้คุณภาพสูงแห่งศตวรรษที่ 21 โดยการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น Active Learning รวมถึงการนำ ICT มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนการสอน โดยใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานในการพัฒนา และการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 และเป็นเครื่องมือแห่งการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 ได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง 5) T5 = Training กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ หรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (วิจารณ์ พานิช, 2554)

การศึกษาไทยยุคประเทศไทย 4.0

องค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า ทำให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันเกิดขึ้นยากตามไปด้วย การเรียนรู้จึงมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้จัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนรู้ หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนในระบบ Education 1.0 อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้ในวงการศึกษาก็ได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า Education 2.0 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนผ่านของความรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีที่สิ้นสุด ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อก้าวผ่านเข้าสู่โลกแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ การปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้ นับเป็นความท้าทายสำหรับผู้จัดการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง สังคมแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้มีใช้เพียงแค่นี้ได้รับความรู้ แต่ต้องเป็นผู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องพัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวผ่านจากการเรียนการสอนระบบ Education 3.0 เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า Education 4.0 ในยุคประเทศไทย 4.0 สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” จะสำเร็จใช้แนวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อนโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคการเงินการธนาคาร ภาคประชาชน ภาคสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่าง ๆ

ร่วมกันระดมความคิดผนึกกำลังกันขับเคลื่อนผ่านโครงการบันทึกความร่วมมือกิจกรรมหรืองานวิจัยต่าง ๆ โดยการดำเนินงานของ “ประชารัฐ” กลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ กลุ่มที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ การปรับแก้กฎหมายและกลไกภาครัฐ พัฒนากลยุทธ์ภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และการดึงดูดการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวและไมล์ การสร้างรายได้และการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ กลุ่มที่ 4 การศึกษาพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ (โรงเรียนประชารัฐ) รวมทั้งการยกระดับคุณภาพวิชาชีพ กลุ่มที่ 5 การส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่ม SMEs และผู้ประกอบการใหม่ (Startup) ซึ่งแต่ละกลุ่มกำลังวางระบบและกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายยุทธศาสตร์ชาติอย่างเข้มข้น (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

การใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0

ข้อมูลจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้จัดการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560 และ สทศ.ได้ประกาศผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 ในวันที่ 24 มีนาคม 2560 โดยได้รายงานผลการทดสอบค่าสถิติพื้นฐานจำแนกตามรายละเอียดรายสาระวิชาสรุปได้ดังตาราง 1

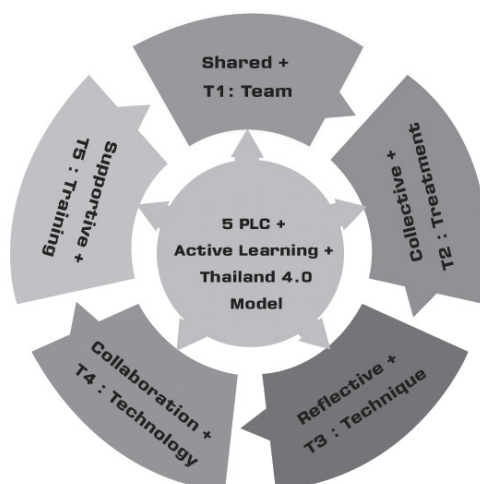
ตาราง 1 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยจำแนกตามรายสาระวิชา

สังกัด	ค่าเฉลี่ยแต่ละสาระวิชา				
	ภาษาไทย	สังคมศึกษาฯ	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์
ระดับประเทศ	52.98	46.68	34.59	40.47	41.22
สพฐ.	51.88	45.08	31.11	38.76	40.27

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตาราง 1 พบว่าค่าเฉลี่ยในระดับสังกัดของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ด้วยเหตุนี้หน่วยงานระดับนโยบายถึงระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นระดับปฏิบัติ จึงได้ให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาให้เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุด มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไปและการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยมีจุดเน้นด้านผู้เรียนรู้ที่นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล โดยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลัก เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559) ดังนั้น การยกระดับผลสัมฤทธิ์ในยุคประเทศไทย 4.0 บทบาทของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำเป็น

ต้องเปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการเน้นที่การสอนของครูเป็นเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน และเปลี่ยนจากเน้นที่การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Individual Learning) มาเป็นเน้นที่การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Learning) รวมทั้งเปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขันมาเป็นเน้นที่ความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกันจึงถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันไปกับกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้จัดการเรียนรู้และสมาชิกที่อยู่ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (วิจารณ์ พานิช, 2555) และการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งการติดต่อสื่อสารข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จึงเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการ รูปแบบการสอนที่หลากหลาย ที่สามารถนำไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของศิษย์ให้เป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่ต้องการสร้างคนไทยให้เป็นนักพัฒนานวัตกรรม ผู้เขียนบทความจึงได้นำองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านของ PLC มาเชื่อมโยงประยุกต์กับปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบ Active Learning (กระบวนการ 5T) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรูปแบบกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0 มีรูปแบบกระบวนการดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบกระบวนการ 5 PLC + 5T AL + Thailand 4.0

รูปแบบกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้หลักการสำคัญ 5 กระบวนการดังนี้

1. Shared Value + T1 : Team คือ ครูและบุคลากรร่วมกันทำงานเป็นทีม ร่วมกันสร้างค่านิยม เป้าหมายร่วมกัน เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และไปในทิศทางเดียวกัน โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบันของผู้เรียนรู้ และร่วมกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยให้มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติการไม่เน้นการสอนแบบบรรยายใช้เวลานาน ๆ หรือเลือกกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีความเหมาะสม และที่สำคัญกิจกรรมนั้นต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม

2. Collective + T2 : Treatment คือ การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลายโดยการประสานงานผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ครู ที่มีความรู้และประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรู้

3. Reflective + T3 : Technique คือ การพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างครูผู้จัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา และผู้บริหารเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการสอนแบบ Active Learning ที่นำมาใช้ในห้องเรียนแบบ Active Learning เช่น กิจกรรมเป็นรายบุคคล (Individual activities) กิจกรรมแบบจับคู่ (Paired Activities) กิจกรรมกลุ่มย่อย (Small Group Activities) กิจกรรมแบบโครงงาน (Project Activities) การนำสื่อเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีผลที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น การสะท้อนผลการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน

4. Collaboration + T4 : Technology คือ ขั้นตอนที่ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมพลังของครูในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่

ในปัจจุบันเป็นช่องทางในการติดต่อ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้ การร่วมมือร่วมพลังจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกพึงพอใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5. Supportive + T5 : Training คือ ผู้บริหารร่วมดำเนินงานกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนรู้ ให้การสนับสนุนการเตรียมพร้อมในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสสังเกตการสอน วิจารณ์ วิเคราะห์ ฝึกอบรม สัมมนา และสะท้อนการปฏิบัติงานร่วมกัน และร่วมกับบุคคล องค์กร และหน่วยงานอื่น เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการจัดการศึกษา อบรม ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้จัดการเรียนรู้จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

สรุป

กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในยุคประเทศไทย 4.0 เป็นการนำกระบวนการและลักษณะสำคัญทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 5 ประการ และรวมปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning แบบกระบวนการ 5T มาเชื่อมโยงประยุกต์และบูรณาการเข้าด้วยกัน เป็นรูปแบบกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้หลักการกระบวนการสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1) Shared value + T1 : Team เป็นขั้นตอนของการรวมกลุ่มของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การแก้ปัญหา ในการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร่วมกัน 2) Collective + T2 : Treatment เป็นขั้นตอนที่ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) Reflective + T3 : Technique เป็นขั้นตอนของการสะท้อนผลจากการจัดการเรียนรู้เพื่อค้นหาแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนา

และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) Collaboration + T4 : Technology เป็นขั้นตอนสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนผลสะท้อนจากการปฏิบัติงานในการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน 5) Supportive + T5 : Training เป็นขั้นตอนในการสนับสนุนครูในการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2559, จาก <http://www.drchaiyot.com>
- ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550). บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมและวิธีการปฏิบัติตามแนวทางของ *Active Learning*. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.itie.org>
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*. 25 (1), 93-102.
- ไพศาล เครือแสง. (2556). เทคนิคการสอนเชิงรุกเรียนรู้ประสบการณ์จาก Shelton College International ประเทศสิงคโปร์. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 2 (4), 24-36.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). *วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : ตลาดาพับลิเคชั่น จำกัด.
- ศักดิ์ ไซกิจภิญโญ. (2558). สอนอย่างไรให้ Active Learning. *วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน*. 2 (2), 13-26.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2559). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). *ไรท์ส “ประเทศไทย 4.0” สร้างเศรษฐกิจใหม่ ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง*. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559, จาก <http://www.thairath.co.th/content/613903>
- Hord, S.M. (1997). *Professional Learning Communities : Communities of Continuous Inquiry and Improvement*. Retrieved from <http://www.sedl.org/siss/plcccredit.html>
- Sergiovanni, T.J. (1994). *Building community in schools*. San Francisco: Jossey - Bass.
- Thompson, S.C., Gregg, L., & Niska, J.M. (2004). Professional learning communities, leadership, and student learning. *Research in Middle Level Education Online*, 28 (1), 1-15. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ807417.pdf>